

STORTINGET

Innst. 323 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 6 (2025–2026)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen
om Menneskerettighetene i Norge 2025 – NIMs årsmelding

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Generelt om årsmeldingen

Etter lov om Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM-loven) § 2 andre ledd skal NIM årlig avggi en melding til Stortinget om institusjonens virksomhet og utviklingen av menneskeretts situasjonen i Norge.

I sin årsmelding for 2025 redegjør NIM for utviklingen i menneskerettighetssituasjonen i Norge. I forlengelsen av dette fremmer NIM også anbefalinger til myndighetene om hvordan menneskerettighetene kan ivaretas bedre.

Redegjørelsene og anbefalingene i årsmeldingen bygger på NIMs mandat etter NIM-loven, hvorefter NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

I det følgende gis et sammendrag av NIMs årsmelding kapittel 1 om menneskerettighetssituasjonen i 2025 og kapittel 2 om anbefalinger.

1.2 Kapittel 1 – Menneskerettighetsåret 2025

1.2.1 OVERORDNET

Respekten for menneskerettighetene er på retur i store deler av verden. I Norge har menneskerettighetene fortsatt en sterk stilling, men også her finnes det utfordringer, blant annet knyttet til retten til privatliv, forholdene i fengslene, vold i nære relasjoner, barns rettigheter og digitalt utenforskap.

Verden er inne i en turbulent periode preget av krig, autoritære utviklingstrekk og klimaendringer. Samtidig viser Ungdataundersøkelsen for 2025 at et stort flertall av norske ungdommer er optimistiske med tanke på fremtiden. I Norge har vi fortsatt god etterlevelse av og oppslutning om menneskerettighetene, og Norge er blant landene med høyest etterlevelse av rettsstatsprinsipper og pressefrihet internasjonalt.

Selv om Norge samlet sett er blant verdens beste til å ivareta menneskerettighetene, viser årsmeldingen at det særlig er sårbare grupper som risikerer menneskerettsbrudd, herunder de yngste og de eldste, og de som av ulike årsaker sliter med å forstå eller håndheve sine rettigheter.

1.2.2 BARN OG FAMILIE

Debatten om ungdomskriminalitet fortsatte i 2025 parallelt med flere viktige lovendringer på barnefeltet. Barn har de samme menneskerettighetene som voksne, men også særlige rettigheter etter Grunnloven og barnekonvensjonen. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som berører barn.

Stortinget vedtok omfattende endringer i barnevernsloven med sikte på å styrke kvalitet og rettssikker-

het, blant annet gjennom økt klagerett for barn og tydeligere rammer for institusjonsopphold. En ny barnelov ble også vedtatt. Flere av endringene reflekterer innspill fra NIM i lovforberedelsen.

Samtidig rettet Riksrevisjonen sterk kritikk mot myndighetenes styring av barnevernet. Mangelfull ressurs- og kompetansesituasjon kan få alvorlige konsekvenser for barns rett til omsorg og beskyttelse.

Når det gjelder barn og unge i konflikt med loven, kritiserte Riksrevisjonen myndighetene for sviktende forebygging og mangelfull samordning. NIM påpekte at plassering av mindreårige i fengsel for voksne er i strid med barnekonvensjonen.

Internasjonalt vurderte FNs barnekomité Norges etterlevelse av barnekonvensjonen i 2025. Flere av komiteens anbefalinger samsvarer med tidligere innspill fra NIM.

1.2.3 MENNESKEHANDEL

Regjeringen la i 2025 fram en ny handlingsplan mot menneskehandel. NIM fikk også ny oppgave som overvåkingsorgan for menneskehandelskonvensjonen og Istanbulkonvensjonen, en rolle som ble vedtatt av Stortinget i januar 2026.

På menneskehandelsområdet foreslo regjeringen en ny straffebestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet. NIM støttet forslaget, men understreket viktigheten av at ofre for menneskehandel ikke straffefølges for handlinger begått som ledd i utnyttelsen.

1.2.4 ASYL OG INNVANDRING

Menneskerettighetenes betydning i asyl- og innvandringsaker var gjenstand for omfattende debatt i 2025, både nasjonalt og internasjonalt. Statene har rett til å regulere innvandring, men menneskerettighetene setter klare grenser, blant annet gjennom forbudet mot tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling og vernet om familieliv.

Det har over tid vært betydelig kritikk av forholdene ved Trandum utlendingsinternat som har et sterkt fengselslignende preg. Regjeringen sendte forslag til nytt regelverk på høring, men NIM mener forslagene i begrenset grad tar opp tidligere fremsatt kritikk, særlig knyttet til individuelle vurderinger og barns rettigheter.

Omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år ble også kritisert i 2025. Norske barn med omsorgsbehov ivaretas av barnevernet, mens asylsøkende barn mellom 15 og 18 år hovedsakelig ivaretas av Utlendingsdirektoratet. I januar fant Helsetilsynet utfordringer i omsorgen for disse barna, og konkluderte med at flere deler av tilbudet ikke fungerer godt nok. NIM har lenge jobbet for å sikre at enslige mindre-

årige asylsøkere skal få likeverdig omsorg som andre barn på samme alder under offentlig omsorg.

I oktober ble det kjent at det er politisk flertall på Stortinget for at barnevernet skal overta omsorgen for disse barna. Det er likevel ikke fattet noe vedtak om dette, eller satt av midler i statsbudsjettet. NIM mener det haster å få på plass et likeverdig omsorgstilbud for disse barna. Dette er også viktig for å forebygge menneskehandel.

Stortinget vedtok våren 2025 endringer i utlendingsloven om familiegjenforening med barn som har fått beskyttelse i Norge. Lovendringene innebar en viss innstramming i foreldres mulighet til å søke gjenforening med barn i Norge. NIM anbefalte å vurdere forholdet til barnets beste nærmere, og herunder hensynet til barnets mulighet for kontakt med begge foreldre.

Tilbakekall av statsborgerskap kan i noen tilfeller være i strid med retten til privat- og familieliv i EMK artikkel 8. Oslo Economics har på oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurdert effekten av endringer i statsborgerloven som kom i 2020. Endringene innebar blant annet at barns statsborgerskap som hovedregel ikke kan tilbakekalles på grunn av foreldres feil, og at det skal gjøres en forholdsmessighetsvurdering ved tilbakekall. Rapporten viser at færre statsborgerskap tilbakekalles, at flere får ny oppholdstillatelse, og at færre barn mister statsborgerskapet. Dette er i tråd med lovgivers intensjon.

Det har kommet to nye høyesterettsavgjørelser om tilbakekall av statsborgerskap på bakgrunn av at søkerne hadde gitt uriktige opplysninger. Spørsmålet i sakene var blant annet om tilbakekallsvedtakene var i strid med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Det ble ikke konstatert menneskerettsbrudd i noen av sakene, men vedtakene om tilbakekall ble kjent ugyldige.

1.2.5 FENGSEL OG ARREST

Norske fengsler står fortsatt overfor betydelige menneskerettslige utfordringer. Innsatte har de samme menneskerettighetene som andre, med de begrensninger som følger av frihetsberøvelse. Staten har plikt til å sikre at soningsforholdene er i samsvar med menneskerettighetene.

Sivilombudet har over tid dokumentert omfattende faktisk isolasjon i norske fengsler. I 2025 overleverte Sivilombudet en særskilt melding til Stortinget om innlåsing og isolasjon. Meldingen viser at mange innsatte sitter innelåst store deler av døgnet, ofte med mindre enn åtte timer utenfor cellen. I enkelte fengsler var innsatte innelåst mellom 19 og 22 timer i døgnet, uten at dette skyldtes egen atferd, men heller bemanningsproblemer og bygningsmessige forhold. Sivilombudet påpekte at slik innlåsing kan være i strid med EMK artikkel 3 og

kan forsterke psykiske plager, særlig for barn og innsatte med psykiske lidelser.

Bruken av sikkerhetscelle har over tid vært gjenstand for alvorlig kritikk fra både Sivilombudet og Europarådets torturkomité (CPT). I desember 2025 publiserte Sivilombudet en rapport som avdekket dårlig fysisk utforming av cellene, bruk som oversteg lovens tidsrammer, mangelfull helsefaglig oppfølging og lite systematisk arbeid for å forebygge bruk av sikkerhetscelle. Rapporten viste også et alvorlig mønster der innsatte som selvsikader eller uttrykker selvmordstanker, plasseres på sikkerhetscelle. Særlig bekymringsfull var situasjonen ved ungdomsfengselet Bjørgvin, hvor barn var blitt plassert på sikkerhetscelle oftere og over lengre tid enn lovverket gir adgang til. I ett tilfelle var et barn nakent på cellen hele natten. Etter NIMs syn må plassering av barn på sikkerhetscelle kun skje som siste utvei, for kortest mulig tid og under humane forhold.

Europarådets torturkomité publiserte i 2025 en rapport etter sitt besøk til seks norske fengsler i 2024. Komiteen trakk fram positive forhold som kvalifiserte ansatte og gjennomgående gode fysiske fasiliteter, men rettet samtidig kritikk mot mangel på meningsfulle aktiviteter for isolerte innsatte, høy forekomst av selvsikading, overdreven bruk av tvang, utilstrekkelig helsehjelp og mangelfull ivaretagelse av innsatte med alvorlige psykiske lidelser. CPT uttrykte særlig bekymring for tre kvinner i Skien fengsel som burde vært overført til psykiatrisk behandling. Flere måneder etter besøket var to fortsatt fengslet, på grunn av mangel på egnede behandlingssletter.

I august 2025 la Justis- og beredskapsdepartementet fram en lovproposisjon med forslag til endringer i straffegjennomføringsloven. Departementet viste til at dagens regelverk ikke i tilstrekkelig grad reflekterer menneskerettslige krav, og foreslo blant annet å lovfeste en nasjonal minstestandard for innsattes tid utenfor cellen, med åtte timer eller mer som normal. Forslaget omfatter også styrket rett til tilsyn og sosial kontakt ved isolasjon, særskilte regler for barn og tydeligere krav til beslutningsprosess og begrunnelse. NIM vurderer forslagene som et viktig skritt i riktig retning, men understreker at gjennomføring forutsetter økte ressurser, bemanning og bygningsmessige tilpasninger.

I juli 2025 trådte endringer i rettshjelpsloven i kraft som gir innsatte rett til fri rettshjelp i saker om isolasjon, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng. En kartlegging viste imidlertid at ordningen er lite kjent og i begrenset grad benyttet. Etter NIMs vurdering har kriminalomsorgen et ansvar for å gi innsatte tydelig og aktiv informasjon om denne retten.

Straffereaksjonsutvalget overleverte i 2025 utredningen NOU 2025: 2 Samfunnsvern og omsorg. Utvalget vurderte blant annet forvaring og andre særreaksjoner samt ivaretagelsen av domfelte og innsatte med alvorli-

ge psykiske lidelser eller utviklingshemming. NIM støttet flere av forslagene, men påpekte samtidig behovet for et betydelig løft i kriminalomsorgen, bedre helsetilbud og styrkede rettsikkerhetsgarantier, herunder regler om domstolskontroll og fri rettshjelp.

1.2.6 VOLD OG OVERGREP

I 2025 ble det registrert 20 drap. Dette er det laveste tallet siden 1990. Samtidig har det skjedd flere endringer på voldsfeltet, blant annet etableringen av en enhet for gransking av alvorlige hendelser mot barn, endringer i krisesenterloven og endringer i straffelovens samtykkebestemmelser.

Staten har en menneskerettslig plikt til å forebygge, avverge, etterforske og straffeforfølge vold og overgrep begått av privatpersoner. Det følger blant annet av Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og en rekke andre menneskerettighetskonvensjoner. Sentralt står Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen).

I 2025 har det skjedd flere endringer med betydning for voldsutsattes rettigheter. Blant annet ble det gjort endringer i krisesenterlova, hvor kommunenes plikt til å sørge for likeverdige, tilpassede tilbud ble tydeliggjort, herunder for brukere som ikke kan benytte ordinære botilbud. Det ble også presisert at samiske brukeres særlige rettigheter skal ivaretas. Regjeringen uttrykte i tillegg et ønske om å styrke kommunenes internkontroll og bedre den geografiske tilgjengeligheten til krisesentertilbudet.

NIM støtter disse endringene, men peker på at de største utfordringene på området i dag i mindre grad knytter seg til lovverkets utforming, og i større grad til ressurser, bemanning og samordning. Manglende kapasitet og svak koordinering kan føre til at voldsutsatte ikke får den beskyttelsen og oppfølgingen de har krav på etter menneskerettighetene. Særlig gjelder dette barn som oppholder seg på krisesentre, og spørsmål knyttet til samvær og beskyttelsestiltak.

Alle i Norge har etter straffeloven en lovpålagt plikt til å søke å avverge visse alvorlige straffbare handlinger. NIM gjennomførte i 2025 en undersøkelse som viste at mer enn én av fire i befolkningen ikke kjenner til avvergingsplikten. Etter NIMs syn er dette problematisk sett i lys av statens plikt til å forebygge vold og overgrep.

I 2025 ble Nasjonal enhet for undersøkelse av svikt mot barn (NUBA) etablert. Enheten skal granske alvorlige hendelser der barn er ofre for drap, grov vold, seksuelle overgrep eller alvorlig omsorgssvikt, med sikte på å avdekke systemsvikt og forbedringspunkter. NIM mener tiltaket kan bidra til å styrke barns rett til beskyttelse.

Det er også foretatt endringer i straffelovens samtykkebestemmelser som trådte i kraft i juli 2025. Endringene tar sikte på å styrke den seksuelle selvbestemmelsesretten. NIM har gjennom hele lovprosessen understreket at menneskerettighetene krever vern mot ufrivillig seksuell omgang, samtidig som straffebestemmelsene må utformes med tilstrekkelig klarhet. Stortinget tok i forarbeidene hensyn til enkelte av NIMs innspill.

1.2.7 KOMMUNENES

MENNESKERETTIGHETSANSVAR

Kommunene har et selvstendig ansvar for å respektere og sikre menneskerettighetene, jf. Grunnloven § 92. Kommunene er førstelinje for realiseringen av mange rettigheter, blant annet innen barnevern, skole, helse- og omsorgstjenester og sosialtjenester.

I 2025 sto mange kommuner i en svært krevende økonomisk situasjon. Demografiske utviklingstrekk, herunder sterk vekst i antall eldre over 80 år, færre personer i yrkesaktiv alder og mangel på arbeidskraft, utfordrer kommunenes evne til å levere forsvarlige tjenester. Samlet sett kan dette svekke kommunenes forutsetninger for å oppfylle menneskerettslige forpliktelser på sentrale velferdsområder.

Regjeringen satte i 2025 ned en kommunekommisjon som skal vurdere dagens statlige styring av kommunene. Kommisjonen skal blant annet se på krav som binder kompetanse og bidrar til høye kostnader. Rett over nyttår 2026 la kommisjonen fram sin første delrapport som blant annet foreslår å avvikle lærernormen og fjerne enkelte kompetansekrav i helse- og omsorgssektoren.

NIM understreker at eventuelle endringer i statlig styring av kommunene må vurderes i lys av kommunenes menneskerettighetsansvar. Effektiv ressursbruk og fleksibilitet kan ikke gå på bekostning av rettssikkerhet eller forsvarlig tjenesteyting. Et sentralt formål med styringen bør være å styrke kommunenes evne til å realisere menneskerettighetene i praksis.

1.2.8 NASJONALE MINORITETER

Norge har fem nasjonale minoriteter: kvener/norskfinner, jøder, romer, tater/romani og skogfinner. De har et særlig menneskerettslig vern etter blant annet Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og minoritetsspråkpakten.

Oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fortsatte i 2025. Det ble blant annet bevilget midler til forskningsprosjekter for å styrke kunnskapen om samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk historie og kultur samt midler til å utrede et nasjonalt kompetansesenter om fornorskingspolitikk og urett.

Det ble samtidig iverksatt flere tiltak mot hatkriminalitet, herunder veiledningsmaterieell rettet mot nasjonale minoriteter. Etter Hamas' angrep på Israel i 2023 har HL-senteret dokumentert økning i antisemittiske holdninger i Norge, noe som har resultert i økt forskningsinnsats på feltet.

Når det gjelder romani/tater og romer, peker NIM på at Norge fortsatt mangler en egen handlingsplan mot antisiganisme, til tross for klare anbefalinger fra Europarådet. Forslag om å utarbeide en slik plan ble fremmet i Stortinget i 2025, men ikke vedtatt.

1.2.9 URFOLK

Samene har status som urfolk i Norge og et særskilt vern etter Grunnloven § 108 og internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Dette innebærer blant annet en plikt for staten til å sikre samenes rett til kulturutøvelse, språk og reell deltakelse i beslutningsprosesser som berører samiske interesser.

I 2025 la regjeringen fram den første nasjonale handlingsplanen mot hets og diskriminering av samer. Handlingsplanen inneholder tiltak rettet mot blant annet politiet, barnehager og skoler. NIM understreker betydningen av systematisk oppfølging av tiltakene og dialog med Sametinget og samisk sivilsamfunn.

Klimaendringer og den grønne omstillingen kan i økende grad true samiske rettigheter. Rapporter fra blant annet Amnesty International og Samerådet peker på både direkte konsekvenser av klimaendringer og indirekte konsekvenser gjennom økt inngrepspress i samiske områder. NIM viser også til FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter (EMRIP) som i 2025 ga en rekke anbefalinger om hvordan samiske rettigheter kan styrkes, særlig knyttet til prinsippet om fritt, forhåndsinformert samtykke.

Høyesterettsdommen i Fosen-saken fra 2021 konkluderte med at staten hadde krenket reindriftssamenes rett til kulturutøvelse. Etter NIMs syn tilsier både dommens karakter og den mangelfulle oppfølgingen i årene etter at myndighetenes håndtering burde vært gjenstand for en helhetlig evaluering. Til tross for gjentatte oppfordringer har dette ikke blitt gjennomført.

1.2.10 KLIMA, MILJØ OG

MENNESKERETTIGHETER

Klimaendringer aktualiserer en rekke menneskerettigheter, herunder retten til liv, helse og privatliv. Grunnloven § 112 gir rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur som bevares for framtidige generasjoner. I 2025 vedtok Stortinget et nytt klimamål for 2035, og regjeringen foreslo endringer i klimaloven i lys av nyere internasjonal rettspraksis.

NIM støtter endringene, men peker på behovet for ytterligere justeringer for å redusere risikoen for brudd

på EMK, blant annet gjennom tydeligere vurdering av Norges rimelige andel av de globale utslippskuttene. Flere klimasaker verserer fortsatt for domstolene.

1.2.11 YTRINGS- OG FORSAMLINGSFRIHET

Ytrings- og forsamlingsfriheten står sterkt i Norge og er en grunnleggende forutsetning for et velfungerende demokrati. Gjennom retten til å ytre seg, motta og formidle informasjon kan innbyggerne delta i samfunnsdebatten og utøve demokratisk kontroll. Samtidig viser utviklingen i 2025 at ytringsfriheten utfordres av nye teknologiske, politiske og sikkerhetsmessige forhold.

Regjeringen la i september 2025 fram en ny ytringsfrihetsstrategi. Strategien redegjør for hvordan myndighetene vil legge til rette for et åpent ordskifte og en velfungerende offentlighet. NIM har arbeidet med mange av temaene som strategien tar opp, og flere av tiltakene er i tråd med NIMs tidligere anbefalinger, blant annet knyttet til ytringsfrihet i arbeidslivet, styrking av politiets kompetanse på hatkriminalitet og bedre statistikk og kunnskapsgrunnlag.

Regjeringen la også fram en strategi mot desinformasjon, hvor det foreslås tiltak for å styrke befolkningens kritiske medieforståelse, ansvarliggjøre sosiale medieplattformer og styrke redaktørstyrte medier. NIM understreker at arbeidet mot desinformasjon må skje innenfor rammene av ytringsfriheten, og at det er viktig å unngå tiltak som kan gi en nedkjølende effekt på den offentlige debatten.

EU-regelverket Digital Services Act (DSA) ble foreslått inkorporert i norsk rett gjennom en ny lov om digitale tjenester. Etter NIMs vurdering er regelverket i utgangspunktet forenlig med ytringsfriheten, gitt teknologiskapenes betydelige makt over ytringsinfrastrukturen. Samtidig understreker NIM behovet for at håndhevingen balanseres nøye mot hensynet til ytringsfrihet.

NIM har også reist spørsmål om grunnlovfesting av prinsippet om redaksjonell uavhengighet for å styrke vernet av frie og uavhengige medier mot politisk og kommersielt press.

1.2.12 PRIVATLIV, PERSONVERN OG NY TEKNOLOGI

Retten til privatliv er beskyttet av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Den teknologiske utviklingen gir nye muligheter, men også økt risiko for inngrep i privatlivet, blant annet gjennom økt overvåking, datainnsamling og bruk av kunstig intelligens.

Barns skjerm- og nettbruk var et sentralt tema i 2025. Regjeringen foreslo en aldersgrense på 15 år for bruk av sosiale medier. NIM støtter intensjonen om å beskytte barn, men mener forslaget reiser alvorlige menneskerettslige spørsmål, blant annet knyttet til for-

håndssensurforbudet og barns ytringsfrihet. NIM peker på behovet for grundigere utredning og vurdering av alternative tiltak.

Kunstig intelligens (KI) utfordrer etablerte rettslige rammer. EU har vedtatt en KI-forordning som regulerer KI-systemer basert på risikonivå. Regjeringen sendte i 2025 forslag til ny KI-lov på høring for å innlemme forordningen i norsk rett. NIM har også, sammen med Teknologirådet, pekt på mulige menneskerettslige konsekvenser av utviklingen mot stadig mer avansert KI.

På overvåkingfeltet foreslo regjeringen adgang til å hente IP-adresser for kriminalitetsforebygging. NIM var kritisk og påpekte risiko for inngrep i privatliv og ytringsfrihet. EOS-utvalgets særskilte melding om Etterretningstjenestens tilrettelagte innhenting viste også alvorlige lovbrudd, noe som etter NIMs syn innebærer risiko for brudd på EMK.

1.2.13 RETTSSYSTEMET

Rettsystemet er en bærebjelke i rettsstaten og skal sikre retten til rettferdig rettergang, uavhengige domstoler og effektiv rettsbeskyttelse. I 2025 var flere rettsstatsrelaterte spørsmål gjenstand for omfattende debatt.

Forslag til endringer i sivilbeskyttelsesloven reiste bekymring for vide fullmakter til myndighetene i krisetid. NIM stilte spørsmål ved forholdet til menneskerettighetene og maktfordelingsprinsippet. Etter betydelig kritikk ble lovforslaget utsatt og revidert før vedtak.

Stortinget vedtok også endringer i rettshjelpsloven som gir flere tilgang til fri rettshjelp, blant annet i saker om tvang i fengsel. NIM understreker betydningen av fri rettshjelp for reell tilgang til domstolene.

Videre ble det sendt på høring forslag om beredskapsregler for domstolene i krisesituasjoner. NIM støttet formålet, men påpekte behovet for å sikre domstolenes uavhengighet også i ekstraordinære situasjoner.

1.2.14 RUSBRUKERE

Personer som bruker ulovlige rusmidler møter en rekke menneskerettslige utfordringer, blant annet knyttet til retten til helse, privatliv og diskrimineringsvern.

I 2025 vedtok Stortinget endringer som innebærer at bruk og besittelse av mindre mengder narkotika til eget bruk som hovedregel møtes med forenklet forelegg. Rusavhengige skal ikke straffes, og mindreårige skal henvises til rådgivende enheter. NIM mener endringene bedre ivaretar menneskerettslige hensyn gjennom redusert stigmatisering og bedre tilgang til helsehjelp.

Riksrevisjonen kritiserte myndighetenes innsats overfor personer med samtidige rus- og psykiske lidelser (ROP-lidelser) som sterkt kritikkverdige. Manglende

samordning og utilstrekkelig oppfølging kan innebære brudd på retten til helse.

1.2.15 DISKRIMINERING

Diskrimineringsvernet følger av Grunnloven § 98 og flere menneskerettskonvensjoner. I 2025 ble FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) inkorporert i menneskerettsloven. NIM har arbeidet for dette over lengre tid og vurderer vedtaket som en viktig anerkjennelse av funksjonshemmedes rettigheter.

Det ble også foreslått endringer i vergemålsloven for å styrke selvbestemmelse og frivillighet. NIM støtter endringene, men mener ytterligere reformer er nødvendige for å oppfylle CRPD fullt ut, særlig knyttet til beslutningsstøtte.

Manglende tilgang til elektronisk identitet (eID) ble identifisert som en viktig diskrimineringsutfordring, særlig for eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

I tillegg ble staten dømt til erstatning for etnisk diskriminering begått av politiet, selv om saken er anket.

1.2.16 ELDERE

Eldre kan være særlig sårbare for menneskerettsbrudd, blant annet knyttet til retten til helse, verdig behandling og autonomi. I 2025 ble det avdekket alvorlige avvik i eldreomsorgen, blant annet gjennom medieundersøkelser av sykehjem.

Lov om psykisk helsevern ble endret slik at eldre med alvorlig sinnslidelse kan få behandling på sykehjem. NIM mener dette kan bidra til bedre ivaretagelse av Eldres rett til helsehjelp.

Digitalt utenforskap blant eldre ble også identifisert som et økende problem som kan hindre tilgang til offentlige tjenester og informasjon.

1.2.17 HELSE OG OMSORG

Staten har en plikt til å beskytte retten til liv og helse. I 2025 ble det rettet betydelig kritikk mot bruk av tvang i helse- og omsorgstjenestene.

Europarådets torturkomité (CPT) kritiserte blant annet langvarig beltelegging og mangelfull helsehjelp. Stortinget vedtok endringer i tvangslovgivningen, herunder senket beviskrav for manglende beslutningskompetanse og hjemmel for tvungen ECT. NIM var kritisk til senket beviskrav, men vurderer ny regulering av ECT som en viss rettssikkerhetsforbedring.

Regjeringen sendte også forslag til ny smittevernlov og helseberedskapslov på høring, med styrket vekt på menneskerettigheter, barnets beste og parlamentarisk kontroll.

1.3 Kapittel 2 – NIM anbefaler

1.3.1 OM NIMS ANBEFALINGER

I årsmeldingen kapittel 2 fremmer NIM fem anbefalinger. Disse er valgt på grunnlag av NIMs prioriteringskriterier som er forankret i mandatet fastsatt i NIM-loven. Anbefalingene retter seg mot et begrenset utvalg av menneskerettslige problemstillinger som NIM anser særlig viktige, og som NIM mener at Stortinget og regjeringen bør være særlig oppmerksomme på.

Anbefalingene er av ulik karakter. Noen tar sikte på å redusere risikoen for at Norge dømmes for menneskerettsbrudd i domstolene, mens andre peker på behovet for styrket innsats for faktisk realisering av rettigheter, uten at tiltakene nødvendigvis følger av en konkret rettslig plikt. NIM legger vekt på å tydeliggjøre skillet mellom juridiske minimumskrav og politiske handlingsrom.

1.3.2 PÅTALEMYNDIGHETENS UAVHENGIGHET

NIM anbefaler at Stortinget grunnlovfester prinsippet om påtalemyndighetens uavhengighet.

Påtalemyndighetens uavhengighet er en grunnleggende del av rettsstatens arkitektur. Uavhengigheten innebærer at påtalemyndigheten handler selvstendig i den enkelte sak, og ikke kan instrueres politisk om å iverksette eller unnlate strafforfølgning. Dette er avgjørende for å sikre tillit til rettssystemet og for å forhindre at straff brukes som politisk virkemiddel.

Selv om påtalemyndighetens uavhengighet allerede er forankret i straffeprosessloven, mener NIM at en grunnlovfesting vil gi prinsippet en sterkere og mer varig beskyttelse. Utviklingen i flere land viser at demokratiske institusjoner raskt kan svekkes dersom slike grunnleggende garantier ikke har høy konstitusjonell rang.

Stortinget vedtok i 2024 å grunnlovfeste domstolens uavhengighet. NIM mener samme begrunnelse gjør seg gjeldende for påtalemyndigheten som forvalter et av statens mest inngripende virkemidler overfor individet. Det foreligger nå nye grunnlovsforslag som etter NIMs vurdering svarer på innvendingene som ble reist i forrige stortingsperiode.

1.3.3 STRAFF MOT BAKMENN

NIM anbefaler at regjeringen legger frem lovforslag for å gjøre det enklere å straffe bakmenn og andre som legger til rette for at barn rekrutteres til kriminelle nettverk. Dette kan blant annet gjøres gjennom lovgivning som innebærer straffansvar for personer som sørger for egen uvitenhet om straffbare handlinger begått i deres egen interesse.

Rekruttering av mindreårige til kriminelle miljøer har økt, og innebærer en alvorlig krenkelse av barns ret-

tigheter. Slike handlinger kan også utgjøre menneskehandel etter internasjonale konvensjoner. Staten har en klar plikt til å beskytte barn mot utnyttelse og samtidig beskytte samfunnet mot alvorlig kriminalitet.

Selv om regjeringen har foreslått en ny bestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet, mener NIM at gjeldende og foreslåtte regler ikke i tilstrekkelig grad fanger opp bakmennene, som ofte organiserer virksomheten slik at de skaper avstand mellom seg selv og de konkrete straffbare handlingene.

NIM foreslår at det vurderes straffebestemmelser som også rammer personer som bevisst sørger for egen uvitenhet om kriminaliteten de har interesse av, tilsvarende løsninger som allerede finnes i straffeloven og i folkeretten. Samtidig understrekes det at nye bestemmelser må utformes i tråd med prinsippet om at ofre for menneskehandel ikke skal straffefølgges.

1.3.4 URFOLKS DELTAKELSE I INNGREPSSAKER

NIM anbefaler at regjeringen bør kartlegge dagens praksis med ulike former for støtte fra offentlige myndigheter til samiske rettighetshavere i forbindelse med konsultasjoner eller annen behandling av naturinngrep og utbyggingssaker. Kartleggingen bør identifisere eventuelle mangler i eksisterende ordninger og vurdere behovet for nye tiltak eller reguleringer for å sikre samiske rettigheter i slike prosesser.

Samiske rettighetshavere står overfor et stadig økende antall utbyggingssaker og inngrepssaker, ofte på tvers av kommuner og sektorer. Mange av sakene er komplekse og ressurskrevende, og manglende kapasitet kan føre til at negative konsekvenser for samenes rett til kulturutøvelse ikke fanges opp i tide.

Myndighetene har etablert enkelte støtteordninger, blant annet til juridisk bistand for reindriften og arealrådgivning gjennom NRL. NIM peker imidlertid på at disse ordningene fremstår utilstrekkelige sett i lys av saksmengde og kompleksitet, og at andre samiske rettighetshavere ofte har enda dårligere tilgang til ressurser.

NIM mener det er behov for en helhetlig kartlegging for å avdekke strukturelle mangler og sikre at statens forpliktelse til å legge til rette for effektiv deltakelse faktisk oppfylles.

1.3.5 FORHOLDENE VED TRANDUM UTLENDINGSINTERNAT

NIM anbefaler at regjeringen bør foreslå endringer i utlendingsloven og utlendingsinternatforskriften som reduserer risiko for menneskerettsbrudd ved utlendingsinternatet på Trandum. Regelendringene bør blant annet sikre at det foretas individuelle vurderinger knyttet til innlåsing, fratakelse av telefon og utelukkelse

av fellesskapet samt hindre uforholdsmessig maktbruk mot barn.

Forholdene ved Trandum har over lang tid vært gjenstand for omfattende kritikk fra nasjonale og internasjonale kontrollorganer. Et gjennomgående problem er det fengselslignende preget ved internatet, med vidtgående restriksjoner som kan innebære krenkelse av retten til privatliv og vern mot umenneskelig behandling.

NIM understreker behovet for klare regler som sikrer individuelle vurderinger ved bruk av inngripende tiltak som innlåsing, fratakelse av telefon og utelukkelse fra fellesskap. Slike tiltak bør som hovedregel regnes som enkeltvedtak og begrunnes skriftlig.

Barns rettigheter må vies særlig oppmerksomhet. Den menneskerettslige adgangen til å isolere barn er svært snever, og regelverket må innrettes slik at risikoen for krenkelser reduseres. Eventuelle organisatoriske endringer, som overføring av ansvar til kriminalomsorgen, må utformes med dette som utgangspunkt.

1.3.6 TILGANG TIL ELEKTRONISK IDENTITET (EID)

NIM anbefaler at regjeringen bør sørge for at eldre og personer med funksjonsnedsettelser har tilgang til elektronisk identitet (eID), slik at de kan realisere sine menneskerettigheter på lik linje med andre. Dette bør gjøres ved å sikre større grad av universell utforming av eID-systemene, sørge for løsninger som gjør det mulig å få assistanse til å bruke eID samt utvikle fleksible og tilgjengelige fullmaktsløsninger som dekker både offentlige og private tjenester.

Tilgang til eID er i økende grad en forutsetning for å kunne bruke grunnleggende offentlige og private tjenester. Et betydelig antall personer mangler i dag tilgang til eID på høyt sikkerhetsnivå, noe som særlig rammer eldre og personer med funksjonsnedsettelser.

De tekniske løsningene er i begrenset grad tilrettelagt for personer med assistansebehov, og praksisen hos private eID-utstedere bidrar til utestengelse. Mangelen på fleksible fullmaktsløsninger og alternative tilgangsmekanismer forsterker problemet.

NIM mener manglende tilgang til eID kan innebære brudd på statens tilretteleggingsplikt etter CRPD, og i praksis hindre utøvelse av flere menneskerettigheter. Utviklingen av ny digital lommebok og fullmaktsløsninger må derfor skje i tråd med menneskerettslige krav, blant annet universell utforming, mulighet for assistert bruk og tilstrekkelige sikkerhetsmekanismer.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ronny Aukrust, Sverre Myrli, Kari

Baadstrand Sandnes og Lise Selnes, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen, Pål Morten Borgli, Lars Rem og Aina Stenersen, fra Høyre, Ove Trellevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, fra Rødt, Hege Bae Nyholt, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Jonas Andersen Sayed, viser til Dokument 6 (2025–2026) Menneskerettighetene i Norge 2025, som er årsmeldingen til Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM). Formålet med NIM er å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge, slik de følger av Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av NIM sin rolle og funksjon som nasjonal menneskerettighetsinstitusjon, særlig gitt en tid preget av tilbakeslag for menneskerettighetene og deres stilling internasjonalt.

Flertallet viser til at NIM i årsmeldingen i korte trekk gjør rede for utviklingstrekk på menneskerettighetsfeltet, både nasjonalt og internasjonalt, som har betydning for etterlevelsen av menneskerettighetene i Norge.

Flertallet viser til at NIM i årsmeldingen skriver at respekten for menneskerettigheten er på retur i store deler av verden, og at den regelstyrte verdensorden er under press og respekten for demokratiet og menneskerettighetene er i tilbakegang globalt. Flertallet viser videre til NIMs påpekning om at selv om menneskerettighetene har en sterk stilling i Norge, er det ingen garanti for at det vil fortsette slik, og at det også finnes utfordringer i Norge. Flertallet deler NIMs syn om at det er helt nødvendig å fortsette arbeidet med å fremme og beskytte grunnleggende menneskerettigheter.

Flertallet viser til at NIM fremmer følgende fem anbefalinger om ulike menneskerettslige temaer:

- Stortinget bør grunnlovfeste påtalemyndighetens uavhengighet.
- Regjeringen bør foreslå lovendringer som gjør det lettere å straffe bakmenn og andre som legger til rette for at barn rekrutteres til kriminelle nettverk, for å hindre at barns grunnleggende rettigheter krenkes.
- Regjeringen bør kartlegge dagens praksis med støtte til samiske rettighetshavere i inngrepssaker.
- Regjeringen bør foreslå endringer i utlendingsloven og utlendingsinternatforskriften som reduserer

risiko for menneskerettighetsbrudd ved utlendingsinternatet på Trandum.

- Regjeringen bør sikre bedre tilgang til bankID og andre former for eID for digitalt sårbare grupper, særlig eldre og personer med funksjonsnedsettelser.

Flertallet viser videre til at årsmeldingen inneholder en oversikt over hvordan tidligere anbefalinger har blitt fulgt opp av regjeringen eller andre myndigheter så langt. Flertallet merker seg at en rekke tiltak har blitt iverksatt for å følge opp anbefalingene, noe flertallet mener er svært positivt.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, merker seg samtidig at det fremdeles finnes områder der tidligere anbefalinger NIM har fremmet, både i eller utenfor årsmeldingene, ikke har blitt tilstrekkelig fulgt opp. Dette flertallet viser for eksempel til omtalen i årsmeldingen om NIMs anbefaling fra 2024 om å gjøre en helhetlig evaluering av Fosen-saken.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser også til at NIM i sin årsmelding omtaler sin tidligere anbefaling om oppfølging av Voldtektsutvalgets utredning. Disse medlemmer viser til at NIM i sin årsmelding for 2024 anbefalte følgende:

«Stortinget bør be regjeringen følge opp Voldtektsutvalgets utredning ved å iverksette konkrete og forpliktende tiltak for å bekjempe voldtekt. Tiltakene bør inkludere et omfattende forebyggingsløft, sikre et tilstrekkelig og tilgjengelig helsetilbud for ofre og styrke prioriteringen av volds- og voldtektssaker i politiet og påtalemyndigheten.»

Disse medlemmer merker seg at en helhetlig oppfølging fra regjeringens side ennå ikke har kommet, til tross for at utvalget for over to år siden slo fast at det er vedvarende mangler i samtlige ledd i systemet som skal forebygges og bekjempe voldtekt. Det gjelder hele veien fra forebygging til etterforskning og straffeforfølgelse, og ivaretagelse av utsatte. Disse medlemmer viser til at utvalget i 2024 slo fast at:

«Til tross for at voldtekt og andre former for seksuell vold omtales som prioriterte områder for regjeringens politikk, har myndighetene ikke lyktes med å forebygges eller bekjempe voldtekt i Norge.»

Utvalget fant få tegn til at myndighetene jobber systematisk mot voldtekt, til tross for at dette har vært omtalt som et prioritert politikkområde av flere regjeringer. Etter disse medlemmers syn er utredningen en fallitterklæring over myndighetenes arbeid for å fore-

bygge og bekjempe voldtekt, og understreker viktigheten av en snarlig og helhetlig oppfølging av utredningen, langs de linjene NIM også har anbefalt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser også til at Sosialistisk Venstreparti har fremmet forslag om en helhetlig oppfølging av Voldtekstutvalgets utredning ved flere anledninger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne slutter seg for øvrig til de anbefalingene fremmet i årsmeldingen som ikke blir nærmere omtalt i det følgende.

Disse medlemmer merker seg at NIM i sin årsmelding skriver følgende:

«Når det gjelder romani/tater og romer, peker NIM på at Norge fortsatt mangler en egen handlingsplan mot antisiganisme, til tross for klare anbefalinger fra Europarådet».

Disse medlemmer viser til Dokument 8:245 S (2024–2025), der Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmet forslag om nettopp en handlingsplan mot antisiganisme, men at dette ble nedstemt av flertallet på Stortinget.

Disse medlemmer mener det er på høy tid med en egen handlingsplan mot antisiganisme, slik både NIM og Europarådet klart anbefaler. Antisiganisme er fordømmer, hatefulle ytringer og propaganda mot minoriteten romer. I Norge har man to nasjonale minoriteter som rammes av antisiganisme, nemlig romani/tatere og romer. Antallet personer som tilhører de to nasjonale minoritetene i Norge i dag, er usikkert, men anslagene varierer mellom 4 000 og 3 0000 romani/tatere og 700–1000 romer. I tillegg kommer andre romer som bor i Norge, som også er flere tusen.

Disse medlemmer viser til at flere holdningsundersøkelser, blant annet gjort av HL-senteret og FAFO, viser at romer er den minoritetsgruppen som det er mest fordømmer mot i det norske samfunnet. Norske romer rapporterer om omfattende diskriminering på boligmarkedet, i butikker og kjøpesentre, på restauranter og utesteder, hos politiet, i møte med Nav og på en rekke andre arenaer.

Disse medlemmer understreker at Europarådet, som en del av anbefalingen for rammeverk for å beskytte nasjonale minoriteter i Norge, har anbefalt at det utarbeides en handlingsplan mot antisiganisme. Anbefalingen var at det i nært samarbeid med romer og romani/tatere, samt ikke-norske romer der det er hensiktsmessig, utarbeides en handlingsplan. Disse medlemmer viser til at det videre ble anbefalt at norske myndigheter samler inn data om forbrytelser med et antisiganistisk motiv og sikrer at påståtte lovbrudd

raskt og effektivt etterforskes, og der det er hensiktsmessig, straffeforfølges og sanksjoneres. Tiltakene i handlingsplanen bør evalueres med jevne mellomrom i nært samarbeid med berørte minoriteter.

Disse medlemmer mener man skal etterstrebe tiltak som gjør at alle som bor, vokser opp og befinner seg i Norge, skal kunne leve fritt fra diskriminering, og mener på den bakgrunn at man bør følge opp anbefalingen og utarbeide en handlingsplan mot antisiganisme. Antisiganisme rammer ikke bare voksne, men også den oppvoksende generasjonen av barn og unge. Det er etter disse medlemmers syn behov for mer kunnskap om diskriminering og rasisme mot disse minoritetene på ulike arenaer. I konsultasjon med berørte grupper bør handlingsplanen ha som mål å øke kunnskap om disse fenomenene på ulike arenaer og samfunnsområder. En handlingsplan vil videre kunne bidra til å heve kunnskapsnivået blant befolkningen, forvaltningen og politikere for å forebygge og avverge stereotyper, negative holdninger og feilinformasjon om norske romer.

Disse medlemmer viser videre til at NIM anbefaler at

«Regjeringen bør kartlegge dagens praksis med ulike former for støtte fra offentlige myndigheter til samiske rettighetshavere i forbindelse med konsultasjoner eller annen behandling av naturinngrep og utbyggingssaker.»

Dette er etter NIMs vurdering nødvendig for å «avdekke eventuelle strukturelle mangler og sikre reelle muligheter til å ivareta rettigheter i inngrepssaker.» Disse medlemmer støtter NIMs anbefaling.

Disse medlemmer mener videre at den samiske medbestemmelsen over naturressursene i samiske områder både på land og i sjøen må styrkes, og at prinsippet om fri, informert forhåndsgodkjenning ved inngrepssaker skal gjelde i samiske områder. Den helhetlige gjennomgangen foreslått av NIM vil kunne bidra til førstnevnte. Disse medlemmer slutter seg til NIMs anbefalinger.

Disse medlemmer merker seg at NIM skriver følgende om internerte ved politiets utlendingsinternat Trandum:

«De er ikke internert fordi de har brutt loven, og oppholdet ved Trandum skal derfor heller ikke være en straff. Det har lenge vært rettet kritikk mot forholdene på Trandum, både fra NIM, Sivilombudet, Tilsynsrådet for Trandum, Europarådets torturkomité, FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité. Kjernen i kritikken er det betydelig fengselslignede preget ved internatet, med vidtgående restriksjoner og medfølgende risiko for menneskerettighetskrenkelser.»

Disse medlemmer er enige med NIM i at forslag til endringer i utlendingsloven og en ny utlen-

dingsinternatforskrift ikke i tilstrekkelig grad hensyntar kritikken som har vært fremmet fra flere aktører.

Disse medlemmer mener at retur av folk uten lovlig opphold må gjøres i tråd med menneskerettighetene og på en human måte, og at det maksimalt skal være én ukes oppholdstid på Trandum utlendingsinternat.

Disse medlemmer deler også NIMs vurdering av at norske fengsler fortsatt står overfor betydelige menneskerettighetsutfordringer, og merker seg at det vises til Sivilombudets rapporter om omfattende faktisk isolasjon og utstrakt bruk av sikkerhetscelle i kriminalomsorgen. Ifølge Sivilombudet sitter mange innsatte innelåst på cellen store deler av døgnet, uten at dette skyldtes den innsattes egen adferd. Årsakene er ofte forhold som bemanningsproblemer og fengselsbygg som er dårlig tilrettelagt for aktivitet og fellesskap. Særlig bekymringsfulle er Sivilombudets funn knyttet til bruk av sikkerhetscelle og ulovlig og omfattende bruk av sikkerhetscelle overfor barn i ungdomsfengselet Bjørgvin. Disse medlemmer registrerer at få fengsler arbeider systematisk for å forebygge slik bruk, og at det er påvist mangelfull kunnskap om regelverket for tvangsmidler.

Det vises også til funn om at barn er blitt plassert på sikkerhetscelle oftere og i lengre perioder enn lovverket åpner for, samt tilfeller der barn har vært nakne på cellen over lengre tid. Disse medlemmer understreker at barn kun skal plasseres på sikkerhetscelle som siste utvei, at oppholdet skal være så kort som mulig, og at barna skal behandles humant mens de befinner seg der. Videre legger disse medlemmer til grunn, i tråd med NIMs vurdering, at det må arbeides systematisk og langsiktig for å forhindre at bruk av sikkerhetscelle blir nødvendig i utgangspunktet.

Videre viser disse medlemmer til Europarådets torturkomité (CPT) sin rapport, hvor det uttrykkes særlig bekymring for situasjonen for psykisk syke innsatte i norske fengsler.

Disse medlemmer mener det er behov for å bevilge mer midler til kriminalomsorgen for å styrke soningstilbudet, redusere bruken av isolasjon til et absolutt minimum, og sikre at innsattes menneskerettigheter ivaretas. Dette omfatter retten til aktivitet, nødvendig helsehjelp, oppfølging og sosial kontakt under soning.

Disse medlemmer mener videre at det er behov for et samhandlingsløft mellom offentlige, private og frivillige aktører for å sikre bedre tilbakeføring til samfunnet samt mer helhetlig og målrettet planlegging før, under og etter soning.

I tillegg mener disse medlemmer at helseoppfølgingen under soning må bedres, og at mulighetene for soning i behandlingsinstitusjon bør utvides, særlig for innsatte med omfattende helseutfordringer.

Disse medlemmer registrerer at en kartlegging gjort av Kontoret for fri rettshjelp viser at ordningen som gir innsatte krav på fri rettshjelp i saker om isolasjon, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng, er lite kjent. Disse medlemmer er enige med NIM i viktigheten av at kriminalomsorgen veileder innsatte og uoppfordret gir informasjon om denne retten, og mener at innsattes krav til fri rettshjelp bør utvides til flere temaer enn i dag.

Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak om et nytt klimamål for 2035, og til NIMs understrekning av at målet må bygge på en vurdering av Norges rimelige andel innenfor 1,5-gradersmålet i Parisavtalen. Disse medlemmer deler NIMs syn på at klimapolitikken må utformes slik at omstillingsbyrden ikke skyves over på fremtidige generasjoner, og at Norge bør ta et særlig ansvar som en stat med høy avhengighet av et velfungerende folkerettslig rammeverk.

Disse medlemmer viser til NIMs omtale av omfattende naturtap i Norge og Europa. Dokumentasjon publisert av NRK og europeiske mediehus viser at Norge har et svært høyt naturtap per innbygger. Disse medlemmer understreker at Grunnloven § 112 verner retten til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der mangfold og produksjonsevne bevares, og er enige i at utviklingen er dypt bekymringsfull.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råer Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 6 (2025–2026) – Menneskerettighetene i Norge 2025 – NIMs årsmelding – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 19. mai 2026

Per-Willy Amundsen

leder

Lars Haltbrekken

ordfører

